

(संस्कृत में आवेदन-पत्र तथा निमंत्रण-पत्र)

पत्र वह माध्यम है, जिसके द्वारा मनुष्य अपने हृदय के भाव एवं विचारों का आदान-प्रदान लिखित रूप में करता है। पत्र कई प्रकार के होते हैं, किन्तु पाठ्यक्रमानुसार आवेदन-पत्र एवं निमन्त्रण पत्र का उल्लेख यहाँ किया जा रहा है।

१. आकस्मिक अवकाश के लिए प्रधानाचार्य को पत्र

सेवायाम्,

श्रीमान् प्रधानाचार्य महोदयः
दिगम्बर जैन इण्टर कालेज
बड़ौत नगर

महोदय!

सविनयम् निवेदनम् अस्ति, यद् दिनद्वयात् अहं सहसा विषूचिकया पीडितः अभवम्। येन विद्यालयम् उपस्थातुम् असमर्थः अस्मि। अतः कृपया एकादश-द्वादश दिनांकयोः अवकाशं स्वीकुर्वन्तु भवन्तः।

१०.५.२०--

भवताम् शिष्यः
राकेशः
नवम कक्षीयः

२. विवाहोत्सव में सम्मिलित होने के लिए अवकाश हेतु प्रधानाचार्य को पत्र

सेवायाम्,

श्रीमान् प्रधानाचार्य महोदयः
राजकीय उच्चतर माध्यमिक विद्यालयः
प्रयाग

महोदय!

विनयपुरस्सरं निवेदनम् अस्ति यद् मम् अग्रजायाः भगिन्याः विवाहोत्सवः नगरे एव आयोज्यते, यस्मात् चतुर्दिनपर्यन्तम् अहं विद्यालयम् आगन्तुम् असमर्थः। अतः २६.४.२०-- दिनांकात् २९.४.२०-- दिनांक पर्यन्तं चतुर्णां दिनानाम् अवकाशं दत्वा अनुगृह्णन्तु श्रीमन्तः।

२५.४.२०--

भवदीयः आज्ञाकारी
मनोजः
दशम कक्षीयः

३. ग्राम की स्वच्छता के लिए ग्राम-प्रधान को पत्र

सेवायाम्,

ग्राम-प्रधान महोदय:

शिवपुरम्,

वाराणसी।

महोदय!

मम् ग्रामे जलप्रवाहाय प्रवाहिण्याः नालिकाः न सन्ति। सम्प्रति अधिकवर्षणेन सर्वत्र दूषितम् जलम् भरितम् अस्ति। जलस्य निर्गमाय कृपया प्रबन्ध करणीयः। ग्रामे स्वच्छजलवाय्वोः महती आवश्यकता अस्ति।

१०.६.२०--

भवदीयः

रामः

शिवपुरम्, वाराणसी।

४. पिता के लिए पत्र

श्रद्धेय पितृमहाभागाः!

सादरम् चरणावनतयः।

सकुशलोऽहम् कुशलम् प्रार्थये। भवतः शुभाशिषा सावधानतया अध्ययनरतः अस्मि। निवेदनमस्ति यत् अस्मिन् वर्षे मई मासस्य प्रथम दिनांकतः विद्यालयस्य सत्रारम्भः जायते। मई-जून-मासयोः शुल्कः देयः अस्ति, अतः कृपया शतं रूप्यकाणि प्रेषयितुम् अनुकम्पताम्। मात्रे सादरम् प्रणामाः अनुजाय च आयुष्कामना।

१५.४.२०--

भवदीयः पुत्र

पुनीतः

राजकीय विद्यालयः

प्रयागः

५. पुस्तक मँगाने के लिए पत्र

सेवायाम्,

प्रकाशकः

चौखम्भा संस्कृत पुस्तकालयः

वाराणसी।

महोदय!

कृपया सम्पूर्णानन्द संस्कृतविश्वविद्यालयस्य पूर्वमध्यमायाः प्रथमखण्डस्य परीक्षा हेतोः भट्टिकाव्यस्य द्वयोः सर्गयोः एकाम् प्रतिम् मध्यकौमुद्याः च एकाम् प्रतिम् शीघ्रम् प्रेषयतु। धन्यवादः!

१५. २. २०--

भवदीयः

कृष्णः

हनुमत् संस्कृत महाविद्यालयः

प्रयागः

६. छोटे भाई के लिए पत्र

प्रिय अनुज रवि!

शुभाशिषः।

अहं सकुशलं प्रयागम् अद्य प्राप्तः। अत्र सर्वं पूर्ववत् विद्यते। परिवारस्य मधुरस्मृतयः मां भृशं पीडयन्ति। मम प्रस्थानकाले माता किञ्चित् अस्वस्था आसीत्। तस्याः स्वास्थ्यस्य आत्मनः अध्ययनस्य चिन्ता त्वया सावधानतया कर्तव्या। परिवारस्य कुशलवार्ताः पत्रेण सूचनीयाः।

४.२.२०---

भवदीयः अग्रजः
दिनेश कुमारः
प्रयाग विश्वविद्यालयः

७. मामा के लिए पत्र

आदरणीय मातुल!

प्रणामः।

ममानुजस्य मनोजस्य द्वादशं जन्मदिनं जनवरी मासस्य एकादशे दिनाङ्के आयोज्यते। अस्मिन् अवसरे माता त्वां द्रष्टुम् इच्छति। अग्रजः अपि हरिद्वारात् आगमिष्यति।

भवान् अवसरेऽस्मिन् अवश्यं सहभागी भविष्यति आयोजनस्य शोभां वर्द्धयिष्यति इति विश्वसिमि।

४.९.२०---

भवदीयः भाग्नेयः
कमलाकान्तः

८. पुत्र के जन्मदिन में सम्मिलित होने के लिए मित्रों को पत्र

सुहृदवराः!

अद्य मम पुत्रस्य गिरीशस्य नवमः जन्मदिनोत्सवः सायं षड्वादने मम सदन आयोज्यते। भवन्तः कृपया, ममावासम् आगत्य शुभाशिषा पुत्रम् अभिषिच्य माम् अनुगृह्यन्तु।

१२.६.२०---

भवदीयः
रमेशः

९. विद्यालय के वार्षिक उत्सव में सम्मिलित होने के लिए जिलाधिकारी को पत्र

सेवायाम्,

माननीय जिलाधिकारी महोदयः

प्रयागः

महोदय!

जनवरी मासस्य पञ्चमे दिनांके अस्माकं विद्यालयस्य वार्षिकोत्सवः आयोज्यते। सायंकाले सप्तवादने कालिदासस्य 'अभिज्ञानशाकुन्तलम्' नाटकं छात्रैः अभिनीयते, तदनन्तरं पुरस्कार वितरणं विधास्यते।

भवन्तः कृपया अस्योत्सवस्य प्रमुखातिथित्वं वोढुं स्वकरकमलैः पुरस्कारान् च वितरितुम् आत्मनः स्वीकृत्या अस्मान् अनुगृह्णन्तु।

१.१.२०--

भवदीयः

विनयः

छात्रसंघस्य अध्यक्षः

प्रयाग विद्यापीठः, प्रयागः

१०. प्रधानाचार्या को आर्थिक सहायता के लिए आवेदन-पत्र

सेवायाम्,

श्रीमति प्रधानाचार्या महोदये,
हरिश्चन्द्र कन्या इण्टर कालेज
लक्ष्मणपुरम्

महोदये!

सेवायां सविनयमिदं निवेदनं यत् अहम् एका निर्धना असहाया बालिका अस्मि। मदीया जननी अस्मान् पालयति। अर्थाभावात् मम समीपे पुस्तकानि अपि न सन्ति। इदानीं विद्यालयस्य मासिक शुल्क प्रदानेऽपि सर्वथा असमर्था अस्मि।

अतः प्रार्थये यत् भवती महयं किञ्चित् आर्थिकसहाय्यं दत्वा माम् अनुगृह्णातु।

भवदीया

काशीतः

आज्ञाकारिणी छात्रा निर्मला

नवम् "अ" कक्षेयः

८-८-२०--

११. शुल्क-मुक्ति के लिए प्रधानाचार्य को आवेदन-पत्र

सेवायाम्,

श्रीमान् प्रधानाचार्य महोदय,
महाराजा अग्रसेन इण्टर कालेज,
आगरास्था।

श्रीमान्,

सविनयं निवेदनम् अस्ति यत् अहं भवतां विद्यालये नवम्यां कक्षायां पठामि। मम पिता एकः निर्धनः कृषकः अस्ति। सः मम शिक्षण शुल्कं दातुम् असमर्थः अस्ति। मम परीक्षापरिणामः सदैव उत्तमः अभवत्। अतः अहं अनुरोधपूर्वकं प्रार्थये यत् माम् शिक्षा-शुल्क-मुक्तं कृत्वा अनुगृह्णातु भवान्।

भवदीयः आज्ञाकारिः शिष्यः

राजेश कुमारः

नवम् 'अ' कक्षेयः

१४-३-२०--

१२. भाई को परीक्षा में उत्तीर्ण होने की सूचना

भातृवर्य

वाराणसी

सादरं प्रणमामि!

६-६-.....

अत्र सर्वे कुशलं तथास्तु। भगवत्कृपया अहं हाईस्कूल परीक्षायां प्रथम श्रेण्यामुत्तीर्णः अभवम्। परिवारस्य सर्वे कुशलिनः सन्ति। भवान् गृहं कदा आगमिष्यति इति पृच्छन्ति सर्वे जनाः।

भवदनुजः

राकेश दत्तः

१३. पुत्र के विवाह में सम्मिलित होने के लिए निमन्त्रण-पत्र

श्री विश्वासदीक्षित महोदय !

आगामिदिसम्बर मासस्य षष्ठदिनांके आगरानगरस्थस्य श्री रघुनन्दनमिश्र महोदयस्य कुमारी वीणानामिकया पुत्र्या सह सम्पद्यमानस्य मम ज्येष्ठपुत्रस्य चिरंजीविनः मधुरकुमार शर्मणः विवाहोत्सवे कार्यक्रमानुसारं भागं गृहीत्वा मम अनुगृह्णातु।

चोथियाना मैनपुरीतः

भवदीयदर्शनाभिलाषिः

२१-११-२०---

नरेन्द्र शर्मा

कार्यक्रम

मण्डपः	रविवारः	५-१२-२०---	मध्याह्नम्
वरयात्रा प्रस्थानम्	सोमवारः	६-१२-२०---	प्रातः सप्तवादनम्
विवाहः	सोमवारः	६-१२-२०---	रात्रौ द्वादशवादनम्
वरयात्राप्रत्यावर्तनम्	मंगलवारः	७-१२-२०---	प्रातः अष्टवादनम्
प्रीतिभोजः	गुरुवारः	९-१२-२०---	सायं सप्तवादनम्

१४. प्रीतिभोज में सम्मिलित होने के लिए निमन्त्रण-पत्र

श्रीमन् ,

मम् पुत्रस्य चिरंजीविनः राजकुमारगुप्तस्य कर्णबिधन संस्कारस्यउपलक्षे मई मासस्य सप्तमदिनांके सायं सप्तवादनसमये संपद्यमाने प्रीतिभोजे समागत्य माम् अनुगृह्णातु।

१६८ प्रेमनगर, आगरातः

भवदीयः दर्शनाभिलाषि

१-५-२०---

भानुकुमार गुप्तः

विशेष- अस्मै पत्राय एव आक्लान-पदमान्यता ददात् श्रीमन्।

१५. मित्र को उत्सव में सम्मिलित होने के लिए निमंत्रण-पत्र

सुहृद्वर,

सादरं वन्दे,

एतद् विदित्वा नूनं हर्षमनुभविष्यति भवान्, यत्परमात्मनः महत्यनुकम्पया मम ज्येष्ठपुत्रः सतीशः आई. ए. एस. परीक्षायां सफलो घोषितः। तस्य उपलक्ष्ये आयोजिते उत्सवे अद्य सायंकाले चतुर्वादन समये समागत्य बालकस्य उत्साहवृद्धिं कुर्यात्। अल्पाहारे च सम्मिलितो भूत्वा अनुग्रहतातु माम्।

जगदीशचन्द्र

भानुपुरम्

तव सखा

हरिशंकरः

१६. विद्यालय के वार्षिकोत्सव में आने के लिए मित्र को पत्र

प्रिय मित्र दिनेश,

नमस्कारः।

अत्र कुशलं तत्रास्तु। मम विद्यालयस्य वार्षिकोत्सवः आगामि जनवरी मासस्य पंचमे दिनांके आयोज्यते। सायंकाले सप्तवादने कालिदासस्य अभिज्ञान शकुन्तलं नाटकं छात्रैः अभिनीयते। तस्मिन् अहमपि अभिनयामि।

अतः त्वं तद् द्रष्टुम् अवश्यम् आगमिष्यसि इति आशयेन सूचयामि।

१-१-२०--

तव सखा

रमेशः

सेवा समिति विद्यालयः, प्रयागः

